

Mezinárodní finance a rozvoj

Vladan Hodulák

Osnova

- Měnový×finanční systém
- Kapitálové toky
- Dluhová krize RZ
- Mezinárodní instituce
- Jak z toho ven?

Měnový × finanční systém

- Měnový systém
  - soubor vztahů národních měn
  - dříve celosvětový systém pevných kurzů, dnes možnost volby (mimo vázání na zlato)
- Finanční systém
  - mechanismus, pomocí něhož se zápůjční kapitál přemísťuje od těch, kteří jej momentálně nepotřebují (spoří) k těm, kteří jej chtějí a mají možnost využít
  - trhy, regulace, techniky
  - finanční systémy zemí se postupně otevírají světu
- Oba systémy velmi výrazně ovlivňují rozvoj RZ

Table 14.1

Average Savings Rates as a Percent of GDP, 1960–1999

High-Income OECD	24.12
Least-Developed Countries	8.03
East Asia and the Pacific	31.43
Latin America and the Caribbean	21.1
Sub-Saharan Africa	17.73
South Asia	16.65

Source: World Bank, World Development Indicators on CD-ROM, 2001.

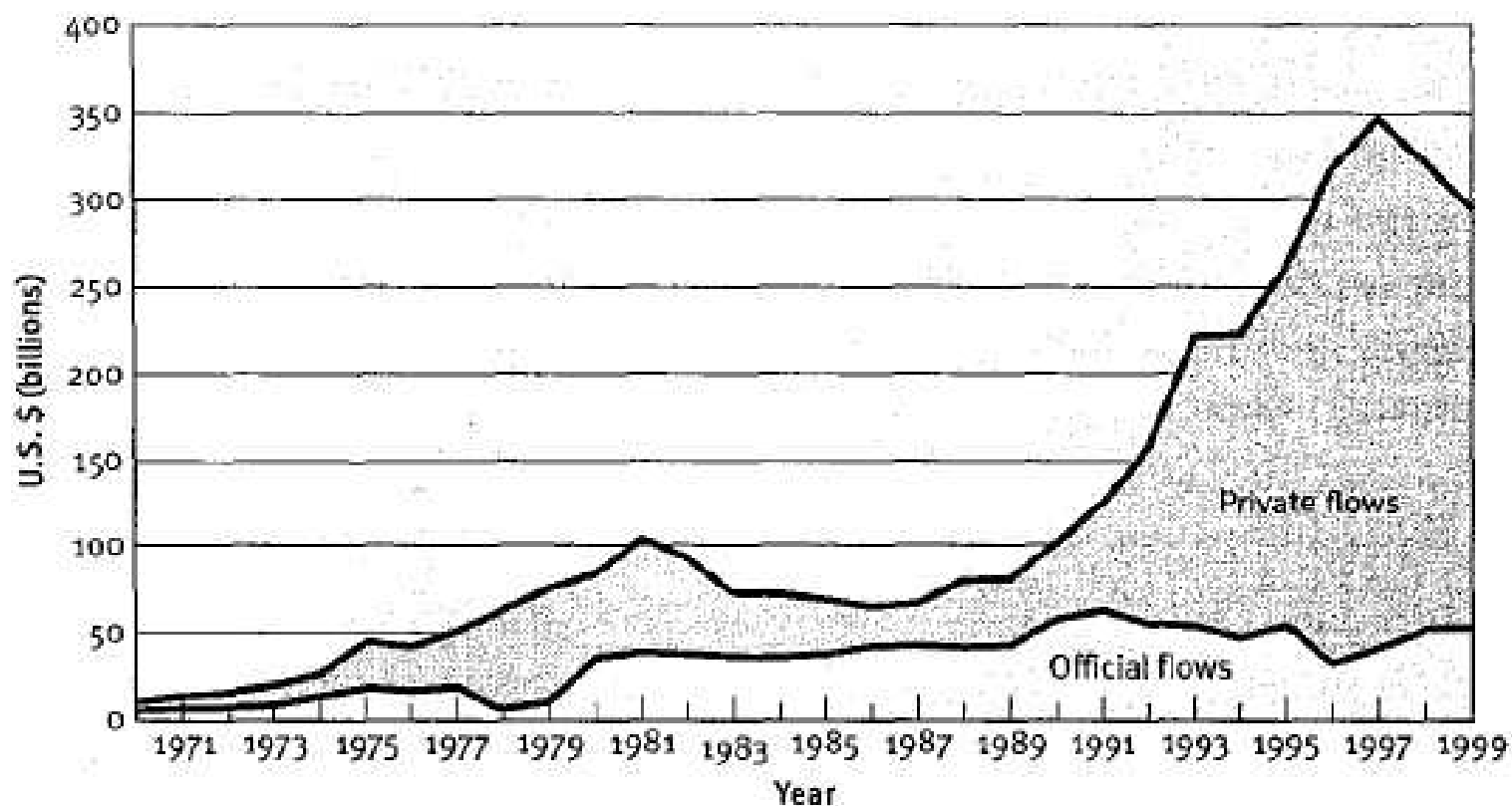
Kapitálové toky do RZ

- K čemu je finanční globalizace dobrá?
  - zahraniční kapitál snižuje cenu kapitálu v zemi, čímž podporuje investice a potenciální růst (1 k 1)
  - zahraniční kapitál a finanční instituce zlepšují alokaci kapitálu
  - globalizace fin. syst. pomáhá prosazovat vlastnická práva a tržní instituce, čímž způsobují lepší fungování domácího finančního sektoru
- Formy kapitálových toků
  - dlouhodobý×krátkodobý kapitál
  - veřejný kapitál (půjčky – zvýhodněné×tržní podmínky, granty), problém vázané pomoci (redukce až o 25%, dříve 40%, pokles na 20%)
  - soukromý kapitál (přímé zahraniční investice, portfoliové investice, investice do dluhopisů, dlouhodobé bankovní půjčky)

Kapitálové toky do RZ

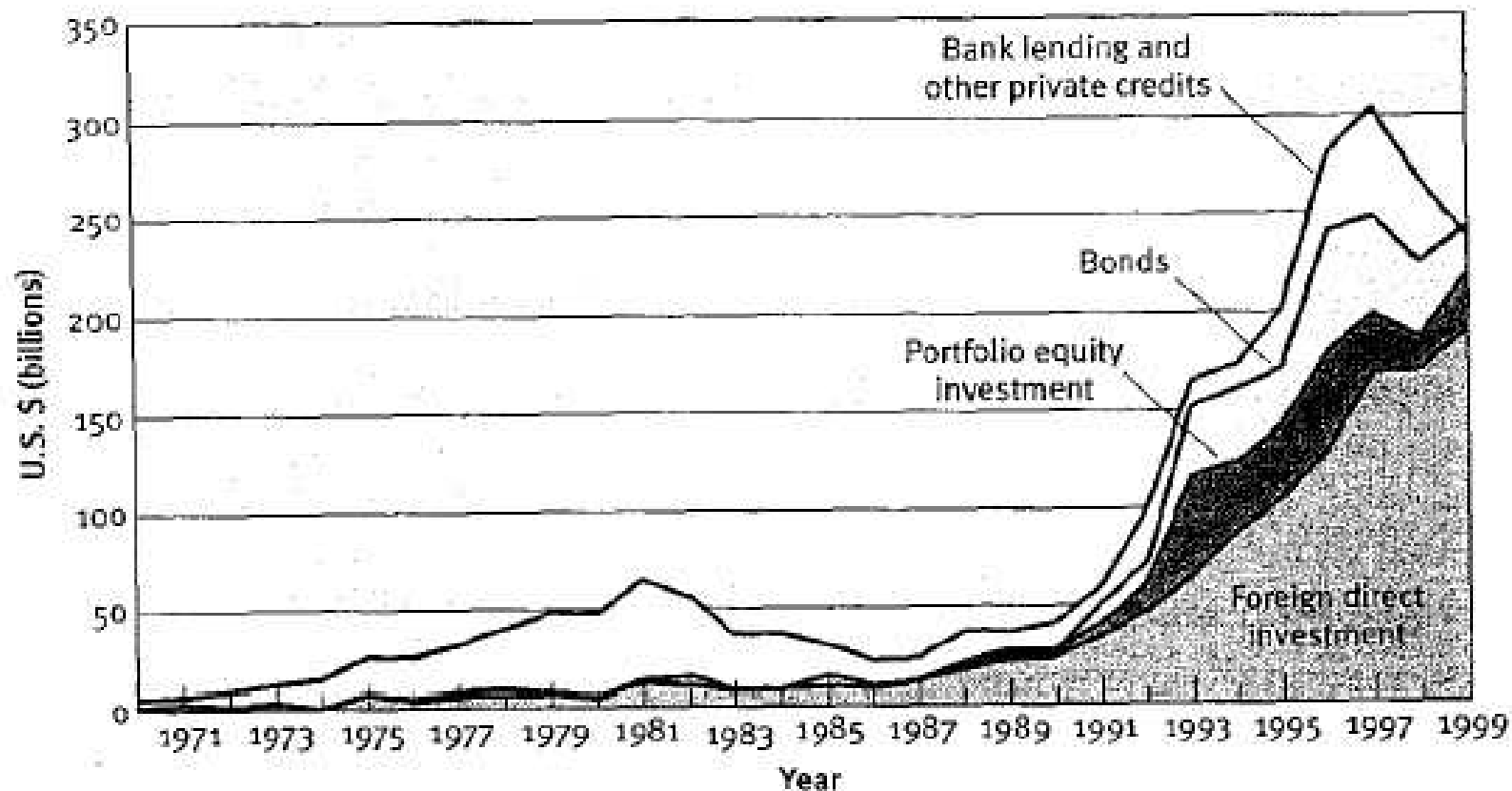
- 50. – 60. léta
  - všeobecný nedostatek kapitálu (významnější zahraniční pomoc pouze USA)
  - převážně přímé investice (komodity)
  - dekolonizace, vznik Mezinárodního sdružení pro rozvoj, regionální rozvojové banky
- 70. léta
  - ropné krize, převaha bankovních půjček vládám, petrodolary
- 80. léta
  - dluhová krize, pokles kapitálových toků
- 90. léta
  - liberalizace pohybu kapitálu, masivní nárůst kapitálových toků, problematika krátkodobého kapitálu
- Současnost
  - další nárůst kapitálových toků do RZ, ale možné důsledky krize – dle WB může chybět 250-700 mld USD

Total Long-Term Financial Flows to Developing Countries, 1970-99

Source: World Bank, *Global Development Finance*, CD-ROM, (Washington, DC: World Bank, 2000), data series DT.NFA.OFFT.CD (official flows) and DT.NFA.DLXF.CD (private flows).

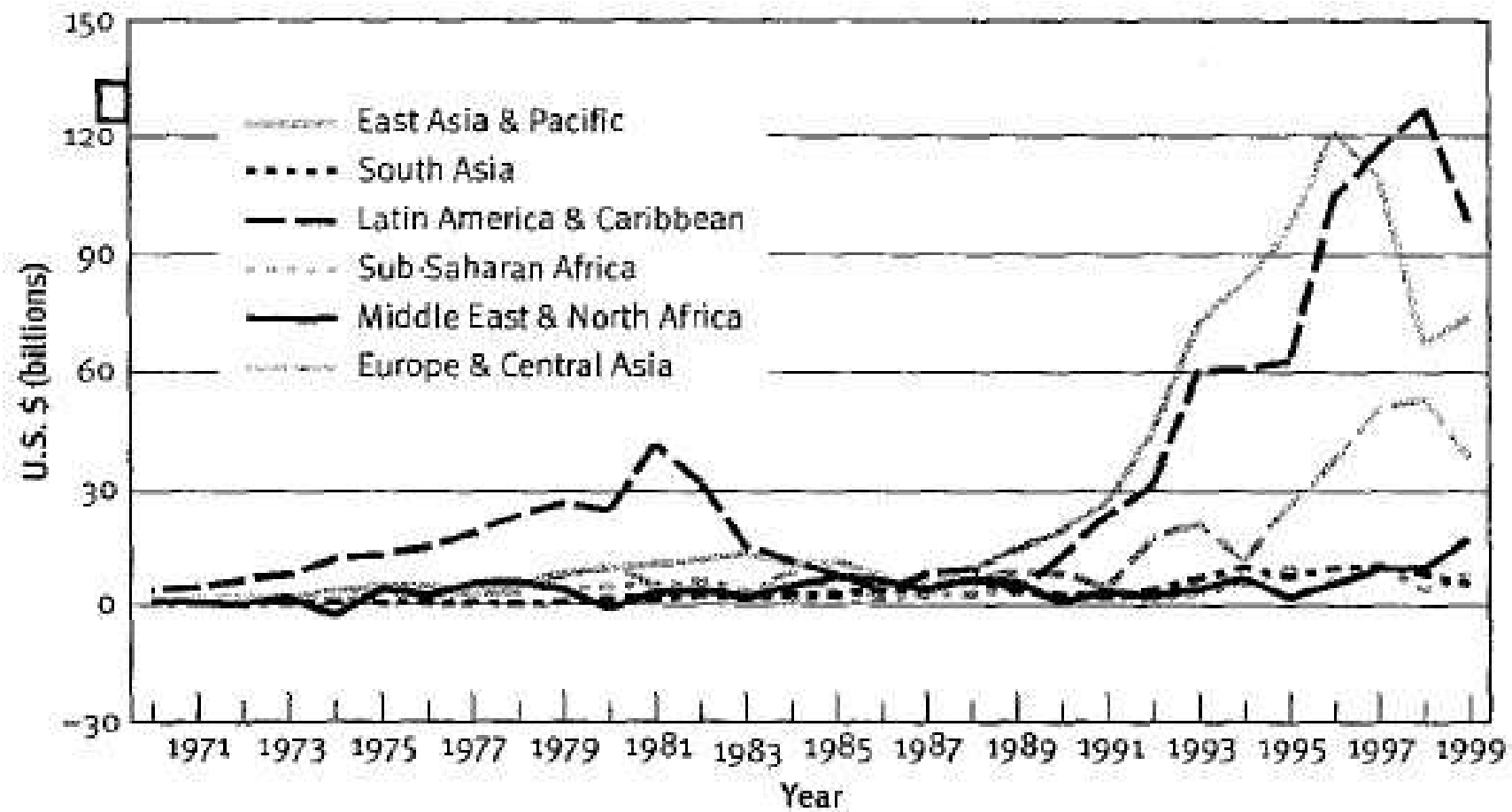
Private Long-Term Financial Flows to Developing Countries, 1970-99

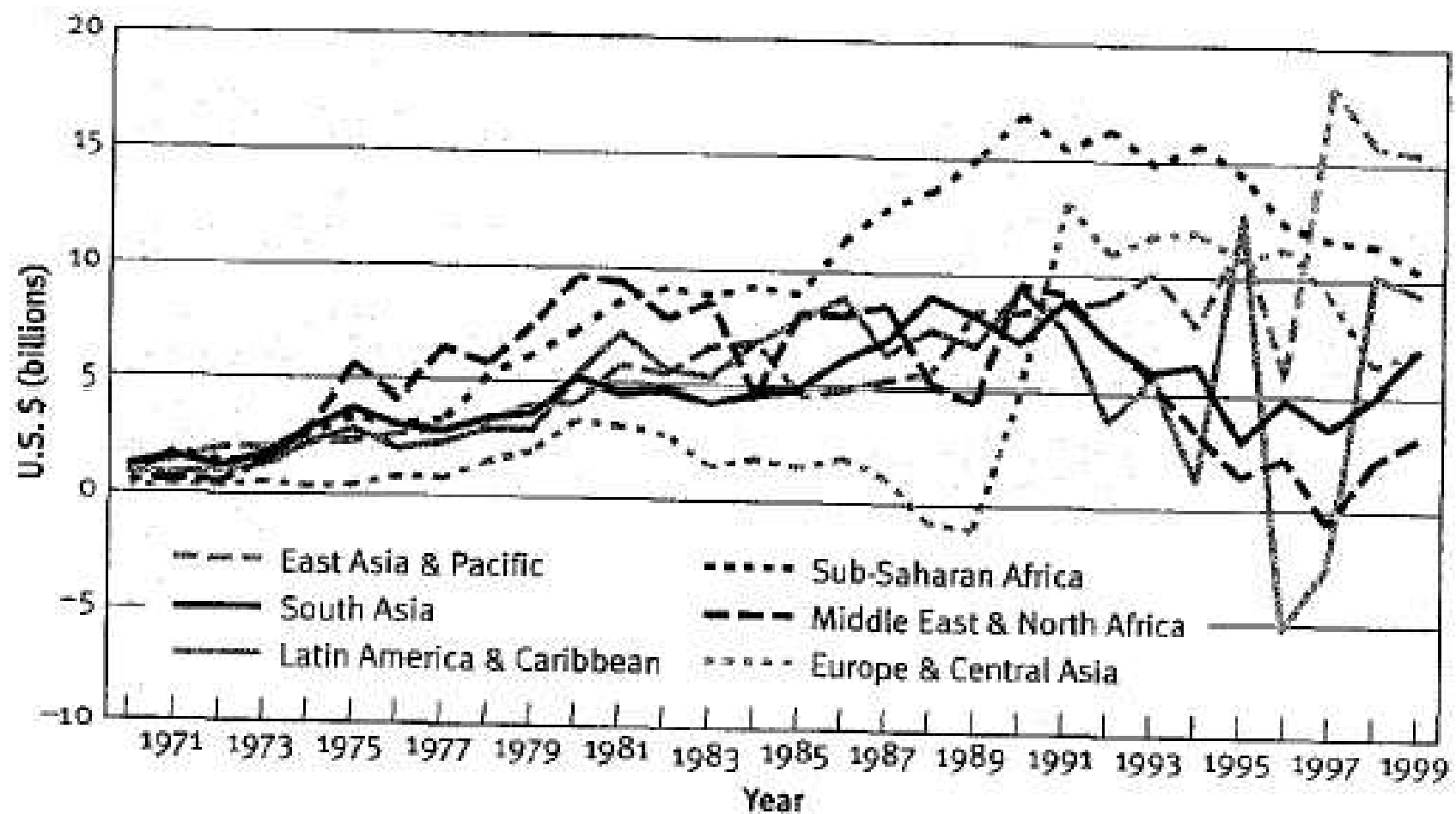
Source: World Bank, *Global Development Finance*, CD-ROM, data series BX.KLT.DINV.CD.DT (FDI), BX.PEF.TOTL.CD.DT (portfolio investment), DT.NFL.PNGB.CD and DT.NFL.PBND.CD (bonds), and DT.NFL.PNGC.CD, DT.NFL.PCBK.CD, and DT.NFL.PROP.CD (bank lending and other private credits).

Private Long-Term Financial Flows to Developing Countries, 1970-99

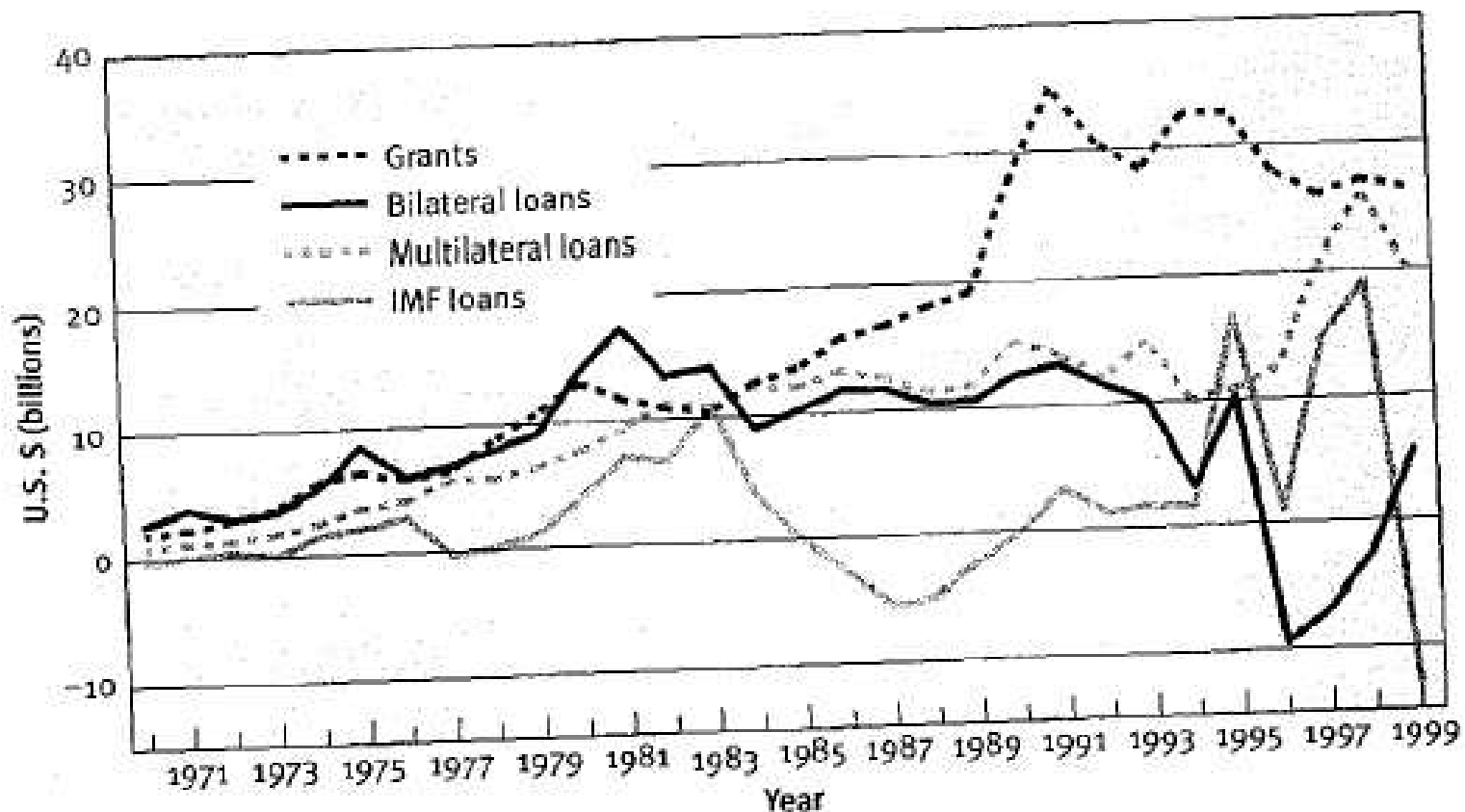

Source: World Bank, *Global Development Finance*, CD-ROM, data series DT.NFA.PRVT.CD.

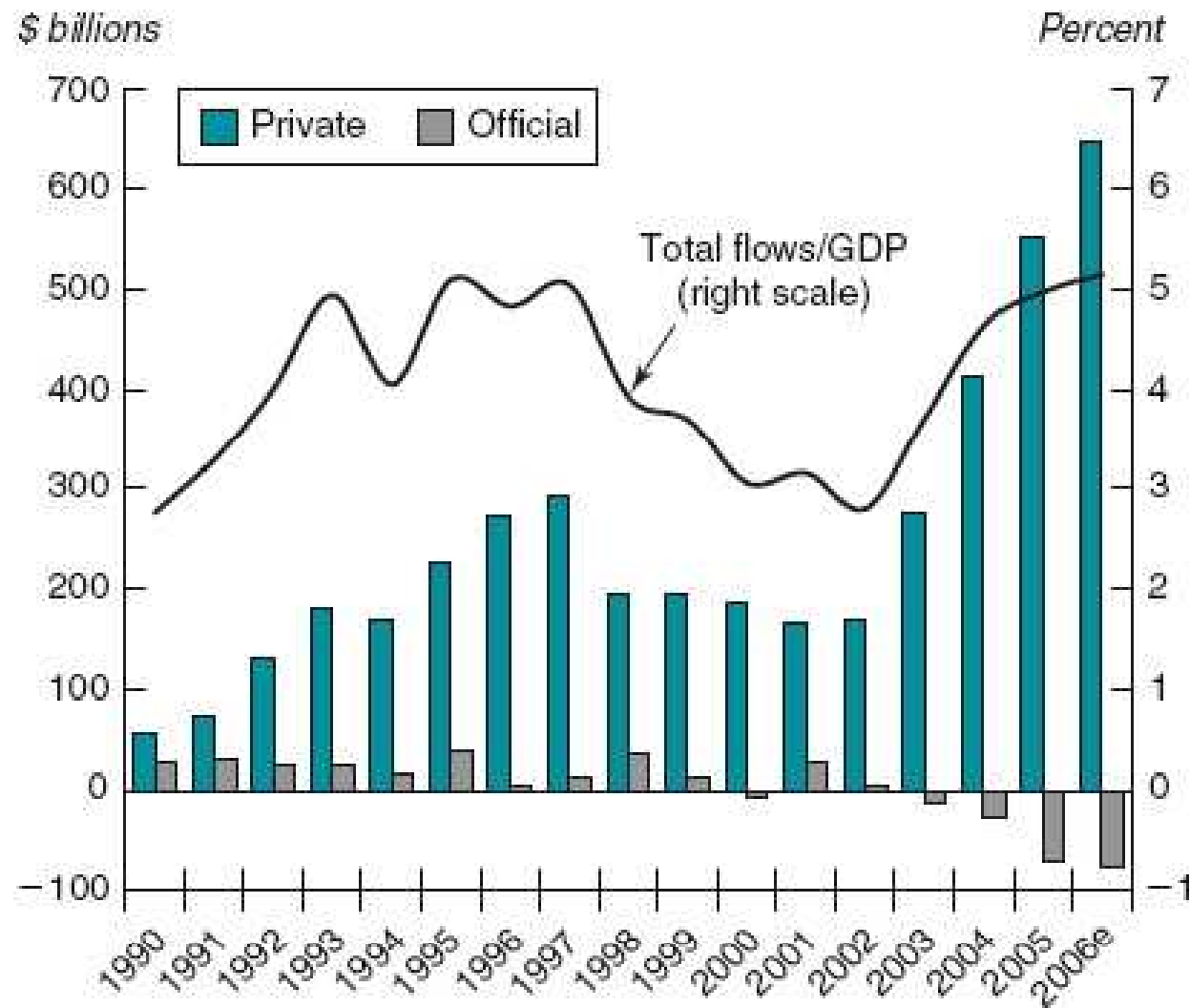
Source: World Bank, *Global Development Finance*, CD-ROM, data series DT.NFA.OFFT.CD.

Official Financial Flows to Developing Countries, 1970-99

Source: World Bank, *Global Development Finance*, CD-ROM, data series BX.GRT.EXTA.CD.DT (grants), DT.NFL.BLAT.CD (bilateral loans), DT.NFL.MLAT.CD (multilateral loans), and DT.DIS.DIMF.CD and DT.AMT.DIMF.CD (IMF loans, calculated as difference between purchases and repurchases).

Figure 2.1 Net capital flows to developing countries, 1990–2006

Sources: World Bank Debt Reporting System and staff estimates.

Note: e = estimate.

Dluhová krize

- Obecný popis krize
  - vývoj na mez. fin. trhu, nové příležitosti pro RZ, růst dluhu, neschopnost splácet, odmítnutí dalších půjček, žádost o pomoc k IMF a WB, adaptace strukturálních reforem
- Latinská Amerika
  - vznik dluhu
    - ropná krize, strategie nahrazení dovozu, bankovní půjčky, deficity PB a rozpočtů, zvýšení úrokových sazeb v USA, splátky k exportu (obsluha dluhu), Mexiko 1982
  - správa dluhu
    - chápáno jako problém likvidity, nutnost splácet, program strukturálního přizpůsobení, Londýnský klub
    - vyjednávací síla dlužníků × věřitelů
  - dopady dluhové krize

Table 14.5
Economic Growth Rates (Percent) in Latin America, 1979–1983

	Latin America	Argentina	Brazil	Chile	Mexico	Peru	Colombia	Venezuela
1979	7	10	7	9	10	6	5	1
1980	9	4	9	8	9	3	4	-4
1981	-1	-6	-4	5	9	7	2	0
1982	-1	-5	1	-10	-1	-1	1	-2
1983	-2	4	-3	-4	-4	-12	2	-4

Source: World Bank, *World Development Indicators on CD-ROM*, 2001.

Dluhová krize

■ Jihovýchodní Asie

■ vznik dluhu

- změna rozsahu a struktury kapitálových toků, liberalizace toků kapitálu (také v souvislosti s dluhovou krizí), spekulativní kapitál, dosavadní úspěch států, nepřipravený bankovní sektor (morální hazard, nesolventní úvěry), pevné kurzy

■ správa dluhu

- pomoc IMF, ekonomické reformy (makroekonomická stabilizace, reforma finančního sektoru, strukturální reformy)

- dopady – Mexiko, JVA, Rusko, Argentina, poměrně rychlé zotavení

■ Kritika jednoho postupu na všechny případy

- v čem byly krize v JVA jiné a proč se opatření někdy minula účinkem

Table 15.2
Economic Growth and Current-Account Balances in Asia

	1995	1996	1997	1998
Economic Growth (annual percent change)				
Thailand	8.8	5.5	-0.4	-5.0
Indonesia	8.2	8.0	4.6	-13.7
South Korea	8.9	7.1	5.5	-5.8
Current-Account Balance (percent of GDP)				
Thailand	-7.8	-7.9	-2.0	6.9
Indonesia	-3.2	-3.3	-1.8	1.6
South Korea	-1.9	-4.7	-1.9	7.3

Source: IMF Annual Report, 1999.

Dluhová krize

■ Nejméně rozvinuté země (především Afrika)

■ specifika

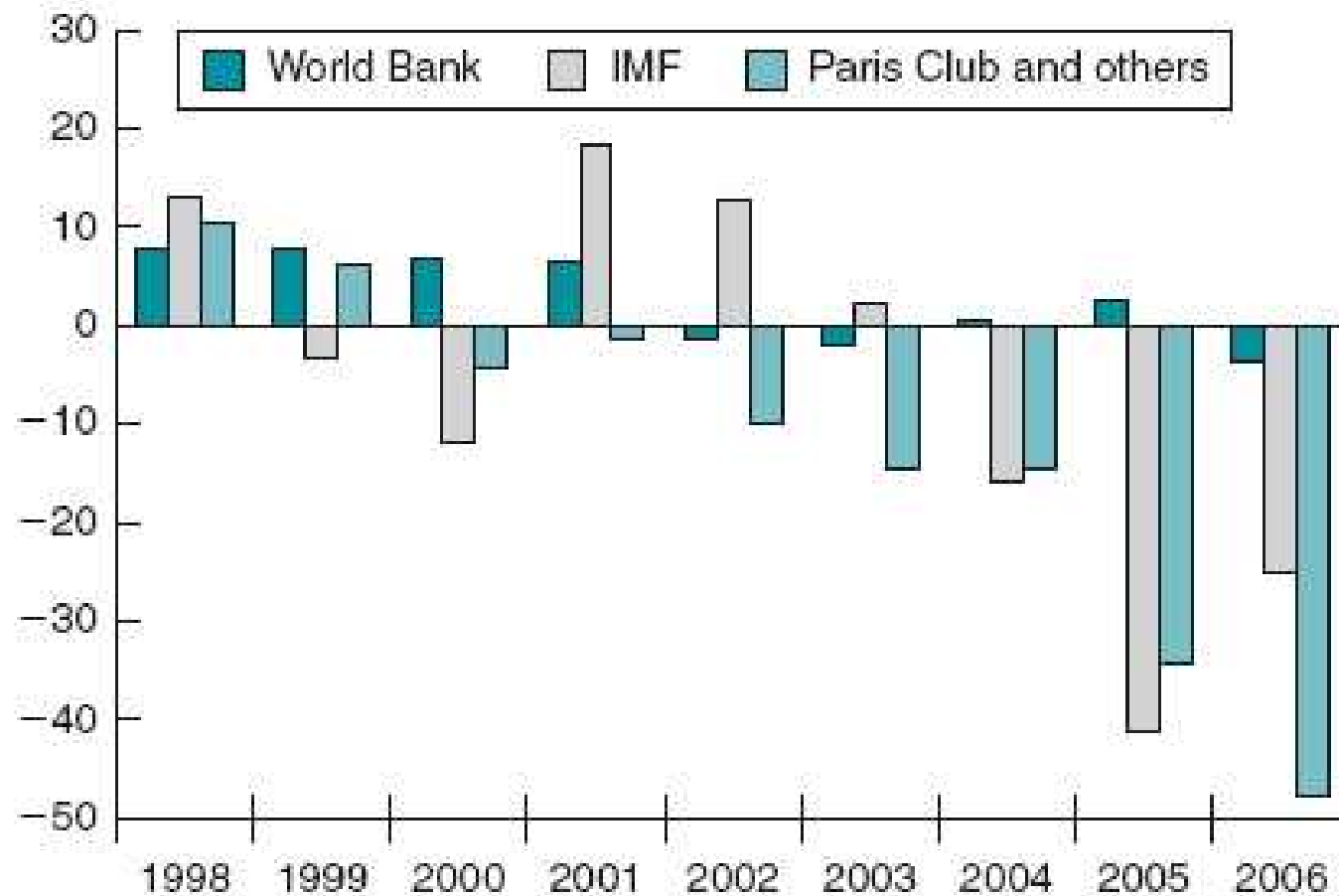
- v absolutních číslech poměrně malý dluh, relativně ale stejně závažný jako v LA (15% exportu, 21% vládních příjmů)
- převážně veřejný kapitál
- postupný nárůst dluhu – špatně prováděné investice, vnější šoky
- problém splácení dluhu – past chudoby

■ správa dluhu

- Pařížský klub, původě snaha o restrukturalizaci dluhů
- neschopnost zemí splácet, závažné dopady na obyvatelstvo – od 1988 postupná snaha o odpuštění části dluhů, pouze bilaterálně
- 1996 - Iniciativa pro vysoce zadlužené země (HIPC), IMF a WB, redukce dluhu na udržitelnou úroveň, Poverty Reduction Strategy Paper, dvě fáze, bod rozhodnutí, bod realizace, 29 zemí 62 mld. USD
- 2005 – Multilaterální iniciativa za odpuštění dluhů (MDRI), 23 zemí 21 mld. USD

Figure 2.7 Net official debt flows to developing countries, 1998–2006

\$ billions

Sources: World Bank Debt Reporting System and staff estimates.

Mezinárodní instituce - IMF

■ Charakteristika

- 1945, Washington, hlasování dle vkladů
- cíl je udržovat stabilní měnový a finanční systém
- půjčky k vyrovnání platebních bilancí

■ Vztah k RZ

- Fond nebyl původně určen pro rozvojovou pomoc, problematika mu byla přidělena dodatečně
- od 70. let specifické programy financování pro RZ (nízký úrok, delší doba splatnosti)

■ Hlavní problémy

- morální hazard, demokratický deficit

Mezinárodní instituce - WB

■ Charakteristika

- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD)
  - 1945, Washington, půjčky méně vyspělým zemím (935-3705 USD)
- Mezinárodní sdružení pro rozvoj (IDA)
  - 1960, půjčky a granty nejméně vyspělým zemím (pod 1065 USD)

■ Vztah k RZ

- původně hlavně obnova, nyní financování strukturálních a rozvojových programů
- nejprve čistě ziskové projekty, nyní i projekty, které nějakým způsobem omezují chudobu

■ Hlavní problémy

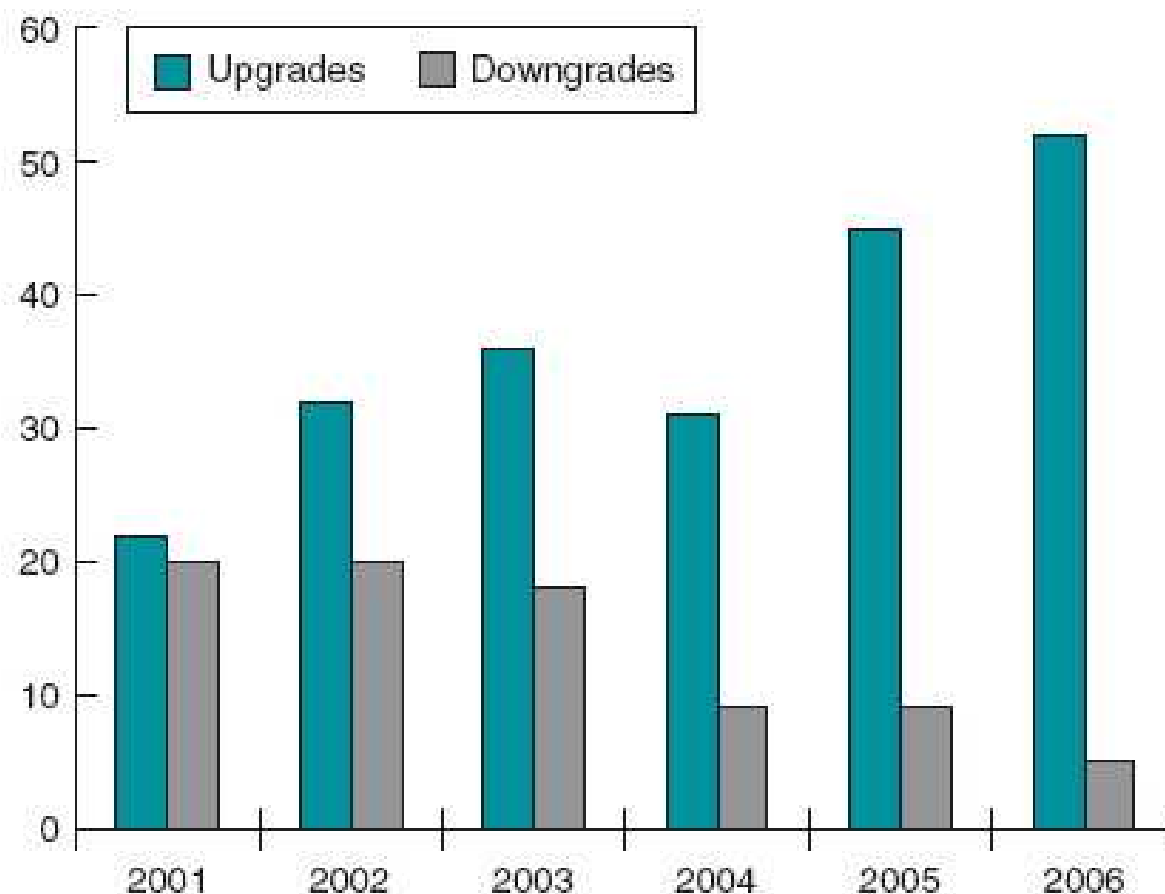
- narušování státní suverenity

Jak z toho ven?

- Vyspělé země
  - proč pomoc nepomáhá
  - reforma mezinárodního finančního systému (Tobinova daň)
  - odpuštění dluhů
- Rozvojové země
  - musí chtít samy
  - dva základní předpoklady rozvoje
    - vlastnická práva
    - zdravý finanční systém (mikrofinance?)
- Kritické poznámky
  - Podoba současného měnového a finančního systému

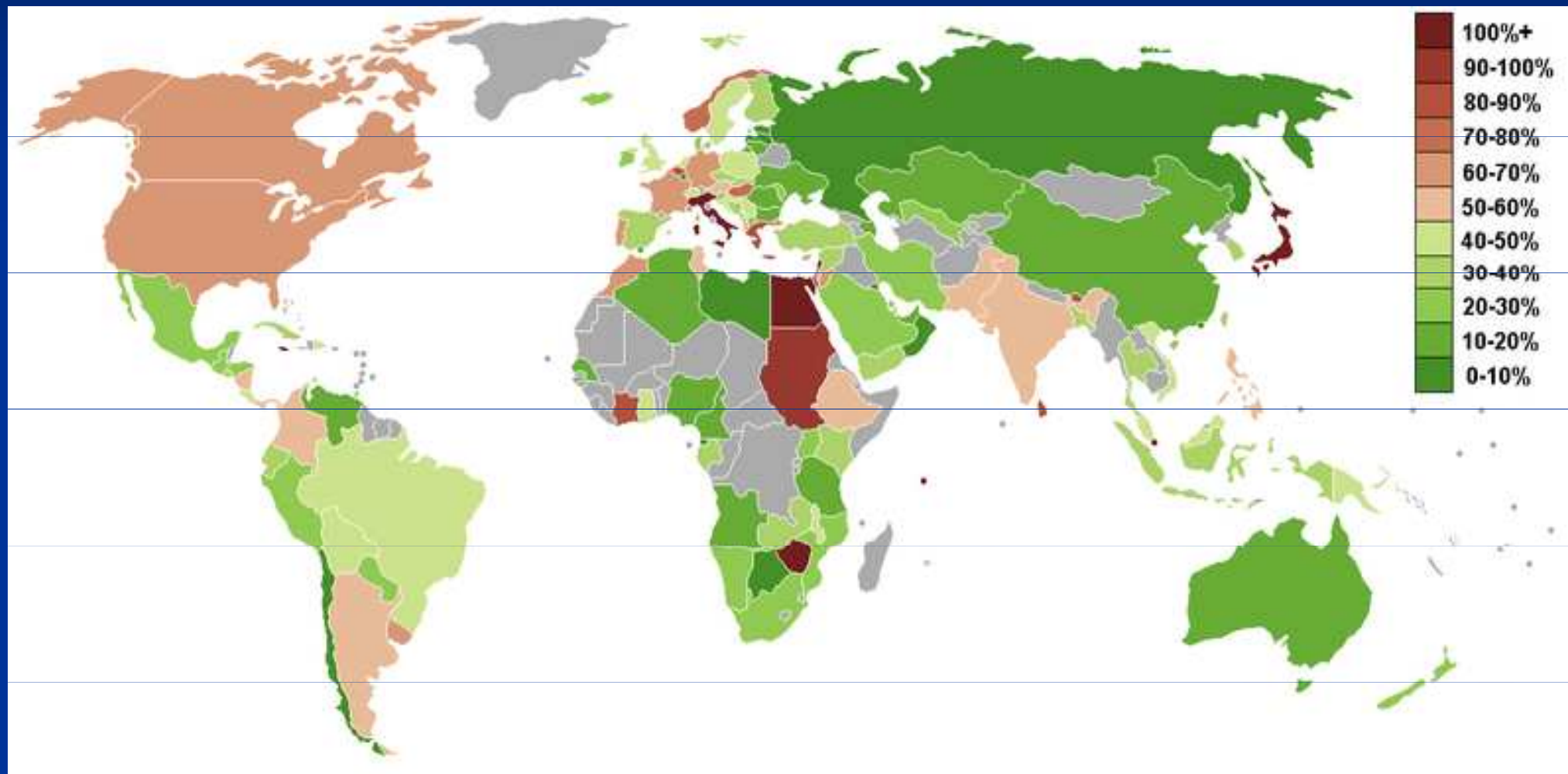
Figure 2.4 Changes in credit ratings of sovereign debt issued by emerging-market economies, 2001–06

Number of rating changes

Sources: World Bank staff calculations based on ratings by Fitch, Moody's, and Standard & Poor's.

Veřejný dluh k HDP

Zdroj: CIA factbook